

החוג להפרעות בתקשורת

תכנית המ"א

ספר הקורסים

שימו לב: הקורסים מתקיימים אחת לשנתיים בלבד. ¹ינתן בתשפ"א

1. קורסי חובה

אוריינות מדעית ומקצועית

שיטות מחקר. פרופ' קרן בנאי 2 שש"ס

סטטיסטיקה ועיבוד נתונים למתקדמים. ד"ר תמר דגני 2 שש"ס

תרגיל מתוקשב בסטטיסטיקה ועיבוד נתונים למתקדמים, סמסטר ב' לשנה א' בלבד
שימו לב שנה א' – יש להירשם גם לקורס וגם לתרגיל המתוקשב.

סוגיות אתיות במחקר- מתוקשב. פרופ' רחל יפעת. 2 שש"ס, סמסטר ב'. (לשנה א' בלבד)

מדיניות וארגון שירותי שיקום ובריאות. ד"ר אורן יורקביץ. 2 שש"ס

סמינר הכנה לתזה. ד"ר ברכה ניר. 2 שש"ס, סמסטר א', (לשנה ב' בלבד)

2. קורסי בחירה

שפה וקוגניציה: סוגיות במורפולוגיה ובתחביר. ד"ר ברכה ניר. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

מטרת הקורס היא להרחיב את התשתית של הלומדים בסוגיות נבחרות במורפולוגיה ובתחביר מנקודת המבט של גישה סוציו-קוגניטיבית ופונקציונליסטית לשפה ולהתפתחותה. הגישה הסוציו-קוגניטיבית שעליה נתבסס מדגישה מצד אחד את הפונקציות התקשורתיות של השפה ומצד שני את המנגנונים הקוגניטיביים שמאפשרים לדוברי השפה לגייס את האמצעים הלשוניים העומדים לרשותם כדי להביע מסרים שונים תוך שהם משתתפים בשיחה או מפיקים שיח רציף. במהלך הקורס נתמקד בשאלות לגבי מהו ידע מורפולוגי ותחבירי מנקודת המבט של תיאוריית ייצוג האירוע (Representation Event) וכיצד דוברי עברית כמו גם שפות אחרות בגילאים שונים ומאוכלוסיות שונות) בעלות התפתחות טיפוסית ולא טיפוסית נשענים על הידע השפתי-קוגניטיבי שלהם על מנת לתקשר את חוויותיהם הפיזיות, הקוגניטיביות והרגשיות כאחד. לאורך הקורס ננתח את השימוש שדוברים אלה עושים בשפה במסגרת אינטראקציה טבעית ונתמקד בהקשר של השיח הקליני. כמו כן, נבחן את האופן שבו המבנים הלשוניים משמשים את המבוגר משפיעים על ההפקה הלשונית של הילד ועל השימוש באמצעים מורפולוגיים ותחביריים שונים בהקשר השיח.

סוגיות מרכזיות בבלשנות: סמנטיקה ופרגמטיקה. ד"ר ברכה ניר.

2 שש"ס

הקורס ידון בשאלות הקשורות לסמנטיקה ולפרגמטיקה של השיח. חלקו הראשון של הקורס יתמקד בארגון השיח המורחב (טקסטים ושיחות) על פי מודל ייצוג האירוע של נלסון, ויעסוק בסוגיות כגון מהו אירוע, מהם סוגי האירועים וכיצד הם מקודדים בשפה (פעלים, פסוקיות, טקסטים), כיצד ידע האירוע מתממש כידע על תרחישים (או תסריטים, scripts), וכיצד ידע זה מתפתח לאורך שנות הילדות ועד לבגרות. חלקו השני של הקורס יעסוק בעקרונות פרגמטיים של ארגון השיח, באופן שבו הדיאלוגיות

ועיקרון שיתוף הפעולה מכתבים שימוש במבנים לשוניים ספציפיים כגון צמדי שאלה-תשובה, ובקשר בין עקרונות אלה לבין סוגי שיחות שונים (כגון שיחה בין הורה-ילד או שיחה בין מטפל-ילד). בקורס יעשה שימוש בטקסטים ובתמלילים מסוגים שונים.

שימוש במערכות ייצוג (דיבור, כתיבה וציור) בטיפול שפה ותקשורת. פרופ' רחל יפעת. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

דיבור, כתיבה וציור הן מערכות ייצוג שניתן להשתמש בהן בטיפול בילדים עם בעיות שפה ותקשורת. מטרת הקורס היא לעבור על התפתחות מערכות הייצוג הללו אצל ילדים עם התפתחות רגילה וילדים עם בעיות ולדון באופן שבו אפשר לשלב דיבור, כתיבה וציור במהלך הטיפול. המשתתפים בקורס ינתחו אינטראקציות בהן הילד מדבר, כותב ומצייר על פי מודלים תיאורטיים שיילמדו במהלך הקורס.

קוגניציה שמיעתית. פרופ' קרן בנאי. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

תפקיד מרכזי של מערכת השמיעה הינו עיבוד של גירויים תקשורתיים מורכבים כמו דיבור ומוסיקה. במסגרת הקורס ננסה להבין כיצד מעובד הסיגנל האקוסטי המורכב על ידי הרמות השונות של מערכת העצבים וכיצד עובר הייצוג העצבי טרנספורמציות שמאפשרות בסופו של דבר תפיסה שמושפעת לא רק מהמאפיינים הפיזיקליים של הגירוי אלא גם מהקטגוריה התפיסתית או הסמנטית שלו, קשב וזיכרון עבודה. בנוסף נדון בהשפעה של פגיעות מולדות או נרכשות (למשל דיסלקציה) והתמחויות ספציפיות (למשל במוסיקה) על מערכת השמיעה. דרישות קדם: לבעלי תואר ראשון שאינו בהפרעות בתקשורת: מבוא לנוירוקוגניציה/ פסיכולוגיה פיזיולוגית/ תהליכים קוגניטיביים/ ביולוגיה של ההתנהגות או קורס מקביל.

נוירופיזיולוגיה של מערכת השמיעה. פרופ' יוסי אטיאס. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

הקורס יקנה לסטודנטים, בחינה מעמיקה ומפורטת של הבסיס הנוירואנטומי והעצבי של מערכת השמיעה ובכלל זה, אלקטרופיזיולוגיה של הכוכליאה, הבסיס החושי למענים אקוסטיים, Otoacoustic Emissions, ועקרונות רישום של פוטנציאלים מעוררים, קצרי א (ABR) ו (ASSR) וארוכי חביון (ERP). נתמקד בהיבטים הקליניים של הנוירופיזיולוגיה של מערכת השמיעה ויישומם בסינון ואבחון הפרעות במערכת השמיעה.

שיקום שמיעה מתקדם ושתלים במערכת השמיעה. גב' טלי גרינשטיין.

2 שש"ס

שתל השבלול מהווה פריצת דרך בתחום שיקום השמיעה. הוא נותן פיתרון שמיעתי במקרים בהם מכשירי שמיעה רגילים אינם מספקים נגישות לקולות דבור ולצלילים. בטכנולוגיה חדישה זו מומר המידע הקולי למידע חשמלי המועבר ישירות אל עצב השמיעה בעזרת מערכת אלקטרודות המיוחדות לאוזן הפנימית. לאחר הניתוח מתבצע כוונון ממוחשב של שתל השבלול (מיפוי) לצורך עיבוד אופטימאלי של השמיעה. לאחר ההשתלה נדרש תהליך ארוך של למידה שמיעתית. השתלים מאפשרים לעשרות אלפי ילדים ומבוגרים ששמיעתם נפגעה בצורה חמורה עד עמוקה לשמוע. שתלי השבלול הם נכון להיום הטכנולוגיה הרפואית היחידה המאפשרת שיקום של אחד מחמשת החושים.

במהלך הקורס ייחשף הסטודנט לתהליך ההערכה לקראת שתל השבלול, ילמד מהו שתל השבלול, יבין במה שונה שמיעה בעזרת השתל משמיעה בעזרת מכשירי שמיעה, יחשף לשתלי אוזן תיכונה בהשוואה לשתל השבלול, ילמד את מרכיבי מערכת השתל החיצוניים והפנימיים, יבין מונחים בסיסיים במיפוי

שתל; יושם דגש על תהליכי השיקום לאחר השתל ובעיקר למידה שמיעתית שמטרתה לאפשר למושתל להיסמך על חוש השמיעה לצורך פיתוח והבנה של שפה דבורה. דרישות קדם: מכשירי שמיעה כולל טכנולוגיות עיבוד צליל בעזרים אלה (במסגרת תואר ראשון להפרעות בתקשורת).

האבחון הווסטיבולרי והטיפול בחולה המסוחרר. פרופ' אביגדור שצ'ופק. לינתן בתשפ"א

2 שש"ס

בקורס ילמדו הסטודנטים את הנושאים הבאים: אנטומיה ופיזיולוגיה של המערכת הווסטיבולרית תוך שימת דגש על הקשר של האספקטים התיאורטיים לקליניקה של החולה המסוחרר ושיטות העיבוד הווסטיבולרי. הגישה לחולה המסוחרר אנמנזה ושיטות הבדיקה האוטונורולוגית של המערכת הווסטיבולרית. בדיקות המעבדה הווסטיבולרית: ENG / VNG, כסא מסתובב ממוחשב, פוסטורוגרפיה דינמית ממוחשבת, Subjective Visual Vertical, Cervical and Ocular VEMP. בדיקות ההדמיה הנורודיולוגיות של המערכת הווסטיבולרית. מחלות המערכת הווסטיבולרית ההיקפית. מחלות המערכת הווסטיבולרית המרכזית. מחלת התנועה והים. טיפולים ניתוחיים בפתולוגיות ווסטיבולריות. עקרונות השיקום הווסטיבולרי. The Vestibular Prosthesis/Implant.

**דיאלוג ודיאלוגיות: סוגיות תיאוריות ומעשיות. ד"ר ברכה ניר
2שש"ס**

הקורס יעסוק במושגים דיאלוג ודיאלוגיות מהיבטים תיאורטיים ומעשיים. במהלך הקורס נלמד על גישות שונות למושג דיאלוג, על הארגון של המרחב הדיאלוגי ועל האילוצים שמרחב זה מפעיל על המשתתפים בדיאלוג תוך שימת דגש על המאפיינים הלשוניים (הלקסיקליים והתחביריים) של שיחה ועל הקשר בין מאפיינים אלה ובין הפונקציה הפרגמטית של הבעת עמדה (Stance taking). כמו כן, נעסוק בסוגיות מעשיות של ניתוח הדיאלוג בהקשרים של אוכלוסיות שונות, כגון ילדים בעלי התפתחות טיפוסית לעומת ילדים בעלי התפתחות לא טיפוסית.

יישומים קליניים ומחקריים באלקטרופיזיולוגיה. ד"ר חנין קרואני. לינתן בתשפ"א

2 שש"ס

This course covers the clinical use of electrophysiological methods for assessment, diagnosis, and management of individuals who may have peripheral or central hearing loss. Administration and interpretation of various electrophysiological measures including Auditory Brainstem Response (ABR), Auditory Steady State Response (ASSR), Cortical Auditory Evoked Potentials (CAEPs) and Complex-ABR (cABR)/Frequency Following Response (FFR). The use of these measures to evaluate effects of treatment. The course will also include practical lab.

סוגיות אוטולוגיות בשיקום המערכת האודיטורית. ד"ר מאוריסיו כהן ויזר

הקורס מיועד לתלמידי תואר שני בהפרעות בתקשורת ומטרתו להרחיב את הידע של הסטודנטים בכל הקשור לאנטומיה, פיזיולוגיה ופתולוגיה של מערכות השמיעה ומנגנון הוסיטיבולרי בהתמקדות בכירורגיה בעצם טמפורלית, אביזרים מושתלים, טיפולים תרופתיים וגישות לבסיס הגולגולת. כמו כן נרחיב גם בכלים הקליניים (דוגמת בדיקות מעבדה והדמיה) המאפשרים למטפלים לבצע הערכה נכונה להגיע לאבחנה מדויקת, ולתוכנית טיפול מוצלחת.

הדגש יושם על הדרכים השונות המשמשות רופאים לטיפול במחלות האוזן – אוטולוגיה וניורואוטולוגיה. בעיקר בגישות כירורגיות: הערכות, מועמדות וביצוע הניתוחים והשתלות למינהם. הסטודנטים יקבלו כלים וגישה להצלחת הערכה פיזית ותפקודית של האוזן - שמיעה ומנגנון שיווי המשקל - בהקשר של הפתולוגיות העיקריות הקשורות בפגיעה בתפקוד השמיעתי-וסיטיבולרי, במהלך הקורס יוצגו בפני הסטודנטים שיטות טיפוליות שונות. טיפולים אלה מתבססים על מגוון גישות רפואיות ופארא-רפואיות, כולל טיפול תרופתי וטיפול כירורגי כמו ניתוחים של תעלת השמע החיצונית, אפרכסת, טימפנופלסטיקה, אוסיקולופלסטיקה, סטפדוטומיה, מסטואידקטומי מכשירי שמיעה מושתלים, הכוללים שתל שבלול, שתלי אוזן תיכונה, שתלי עצם, שתלי גזע המוח, שתל וסיטיבולרי, ניתוחים למערכת שיווי משקל, זריקות אינטרהטימפניות. תנאי קדם: ידע בסיסי באנטומיה ותפקוד של המערכת האודיטורית והוסיטיבולרית.

למידה ולקויות שפה-למידה. פרופ' קרן בנאי

2 ש"ש

הקורס יעסוק בלקויות למידה התפתחותיות בתחום השפה (לקות שפה התפתחותית, דיסלקציה) מפרספקטיבה של תיאוריות למידה. במהלך הקורס נדון במודלים של למידת מיומנויות, שפה וקוגניציה ונשאל האם מודלים חד ממדיים מספקים הסבר מספיק לתמונה הקלינית שמציגים ילדים עם לקויות שפה התפתחותיות. בנוסף נדון בשאלת האבחנה המבדלת של דיסלקציה, לקות שפה ולקות דיבור.

דו-לשוניות. ד"ר תמר דגני

2 ש"ש

כיצד דו-לשוניים מבינים ומפיקים מילים בשתי שפות? מהן ההשלכות הלשוניות והקוגניטיביות של השימוש ביותר משפה אחת? בקורס נבחן סוגיות מרכזיות בדו-לשוניות מתוך גישה הבוחנת את הקשר בין שפה לקוגניציה. נדון בהשפעתם של גורמים חשובים כמו גיל ואופן רכישת השפה השנייה, מידת השליטה בשפות השונות ותבניות השימוש בהן על התהליכים והייצוגים המנטאליים הקשורים בעיבוד של שתי שפות. נבחן עד כמה ידע בשפה אחת משפיע על עיבוד שפה אחרת, ועד כמה חשובה מידת הדמיון בין שתי השפות. בקורס נכיר תיאוריות פסיכו-בלשוניות מרכזיות וממצאים אמפיריים העוסקים בסוגיות אלו.

עיבוד אותות במערכת השמע. ד"ר דורון אורבך

2 ש"ש

הקורס יעסוק במבוא לאותות ומערכות המהווים בסיס לכלים טכנולוגיים המשמשים למחקר ולקליניקה בניורופוסילולוגיה בכלל ובאודיולוגיה בפרט. הקורס יקנה ערכי בסיס בתחום וישולב בדוגמאות והדרכה בMATLAB.

ספרות מומלצת

- Signal and Systems for Speech and Hearing, 2nd ed. Stuart Rosen and Peter Howell, KoninKlijke Brill BV (2013)

- MATLAB Primer for Speech-Language Pathology and Audiology, Frank R Boutsen and Justin D Dvorak, Plural Publishing (2016)
- Signal Sound and Sensation, William M. Hartmann Springer Science (1998) 5th printing 2005
- MATLAB Help utility

דרישות קדם :

מיועד לתלמידי תואר שני ואילך בחוג להפרעות בתקשורת בלבד ללא רקע הנדסי קודם וללא רקע קודם ב MATLAB. אחרת, בתאום ואישור המרצה.

המבנה הלשוני של ערבית. ד"ר יפית מרום.

2 ש"ס

הקורס יעסוק בסוגיות מורפולוגיות ופונולוגיות עיקריות בלהגי הערבית המדוברת תוך השוואה ללשון הערבית הספרותית: כללי ההטעמה; מערכת הפועל - הבניינים נטיית הזמנים, כינויי המושא; השלילה; קטגוריות השם - הריבוי, הזוגי, היידוע. במהלך הקורס תילמד שיטת התעתיק המדעית, יתקיים דיון בנושא הדיגלוסיה בשפה הערבית ובמורכבות הלהגים השונים בארץ. כל סטודנט יתנסה בהקלטה של דוברת, בתעתיק הטקסט המוקלט ובניתוח מורפולוגי של הטקסט. עבודה תוגש בתום הסמסטר.

שיטות אבחון מתקדמות בחקר מערכת השמיעה. פרופ' יוסף אטיאס. ¹ינתן בתשפ"א

2 ש"ס

קורס זה מבוסס על הרקע שנלמד בקורס "נוירופיזיולוגיה של מערכת השמיעה". הקורס יעסוק בבחינה מפורטת של הכלים האובייקטיביים וההתנהגותיים העומדים לרשות האודיו לוג בהערכה ובחקר של תפקודים לאורך המסילה האודיטורית. מעבר לשימושים הקליניים הסטנדרטים, בקורס יובאו שיטות מתקדמות להערכת מערכות Efferent השמיעתית בשיטות אקוסטיות ואחרות, תפקודים דו אוזניים בשיטת ה ASSR וה ABR ושיטות ניטור של תפקודים עצביים במהלך ניתוחים הכרוכים בסיכונים למערכת העצבים. בנוסף, נלמד על היישום של השיטות להערכת במקרה של ניתוחי שתל שבלול תוך מתן גירויים חשמליים להערכת תפקוד אודיטורי לפני, בעת ולאחר ניתוח השתל. יובאו מקרים קליניים ומחקרים שיציגו יישומים אלו.

שפת סימנים ושתל. ד"ר רמה נובוגרודסקי.

2 ש"ס

הקשר בין שפת סימנים והתפתחות שפה מדוברת אצל ילדים עם ליקוי בשמיעה המשתמשים בשתל שבלול מעלה שאלות תיאורטיות הנוגעות לקשר בין שפה ושמיעה. בהקשר לשאלה זאת עולות שאלות רחבות הנוגעות לגישות התערבות אצל ילדים עם ליקוי שמיעה. הקורס יעסוק בשאלות אלה תוך סקירת מחקרים עדכניים בתחום.

פונקציה בשפה ופונקציה בשיח- איך נוצרת משמעות באינטרקציה. ד"ר ברכה ניר. ¹ינתן בתשפ"א

2 ש"ס

ילד בן שנה ותשעה חודשים קורא ספר מוכר ואהוב עם אמו. במהלך הקריאה הוא מצביע שוב ושוב על תמונה בספר ואומר 'מה זה? מה זה? מה זה?'. 'ילדה בת שנה וחצי פונה לאביה, מושיטה לו בקבוק ואומרת 'מים'. 'ילד בן שנה ושמונה חודשים משחק עם אחיו ואומר 'סוס דיו' מהי המשמעות של האמירות של כל אחד מהילדים? האם נוכל להניח שהם משתמשים באמירות אלה באותו אופן שבו נשתמש בהן אנחנו, המבוגרים? ואם לא, כיצד נדע מהי הפונקציה? אלו הן מקצת השאלות שבהן נדון בקורס פונקציה בשפה ופונקציה בשיח: איך נוצרת משמעות באינטראקציה? שאלות מעין אלה הן שאלות מהותיות בחקר התפתחות השפה מחד ובטיפול בהפרעות בתקשורת מאידך. במהלך הקורס ננתח תמלילים ותעתיקים שונים של ילדים ומבוגרים מאוכלוסיות שונות כדי לדון בשאלות אלה וכדי לבחון כיצד בני שיח שונים מבינים זה את זה במהלך האינטראקציה. אנו נבחן כיצד מודלים תיאורטיים שונים מתייחסים לשאלת המשמעות והפונקציה בשפה ובשיח וכיצד כל אחד מהם ממסגר באופן שונה את ההתרחשות התקשורתית. מודלים אלה עוסקים בהבנת התפקידים של המשתתפים בשיח, באופן שבו משתתפים מגייסים אמצעים לשוניים למימוש של פונקציות שונות, ובעזרתם נרחיב את הבנתנו של מושגים כגון כוונות תקשורתיות, פעולות תקשורתיות, רלוונטיות, הקשר, משמעות לשונית ולא-לשונית וההבדל ביניהן. הלומדים בקורס יקבלו כלים להמשגה מחדש של התרחשויות תקשורתיות, שיסייעו להם להתמודד עם בני שיח שלא מתקשרים בהתאם לציפיות, או עם מקרים שבהם קשה לקבוע האם בן השיח מביע כוונה תקשורתית

פגות: ראייה התפתחותית עדכנית בלוי וטפול. גב' רותם סלה גואטה, ד"ר אסנת עטון-עיני. לינתן בתשפ"א

2 שש"ס

הקניית ידע והבנה בתהליכי התפתחות של ילדים שנולדו פגים כאוכלוסייה ייחודית בסיכון התפתחותי. הבנת הבסיס הרפואי וההתפתחותי למאפייניהם הייחודיים בתחום התנועה, התחושה, השפה והתקשורת, היבטים חברתיים-רגשיים והיבטים תפקודיים של שינה ואכילה. הצגת עקרונות מנחים ודגשים עדכניים באבחון ובטיפול.

משחק ומשחקיות: ראייה התפתחותית רב-תחומית. ד"ר אסנת עטון-עיני, גב' שרון קורנה, גב' מיכל ויסמן-ניצן. לינתן בתשפ"א

2 שש"ס

הקורס יתקיים במספר ימים מרוכזים

הקורס יעסוק בהתפתחות המשחק בינקות ובילדות בהקשר תנועתי, רגשי, לשוני-חברתי וקוגניטיבי. יושם דגש על הזיקה בין התחומים השונים, יישומם הקליני והתייחסות לילדים עם צרכים מיוחדים. במהלך הקורס ויוצגו סרטים שימשו בסיס לניתוח על פי ההיבטים ההתפתחותיים השונים. הקורס יתקיים במקבץ של שני ימי רביעי ושני ימי שישי בחופשת הסמסטר.

לחשוב סביבה לראות הזדמנות: גישה רב מערכתית על התפתחות הילד. ד"ר אסנת עטון-עיני, גב' גיתית יצחקניא, גב' מיכל ויסמן ניצן. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

הקורס יתקיים במספר ימים מרוכזים

הקורס יעסוק בקשר ילד-סביבה, על בסיס תיאוריות תפיסתיות ואקולוגיות, ותיאוריות העוסקות בעיצוב והנגשה. יוצגו היבטים רב מקצועיים להבנת הסביבה בהתפתחות הילד, וההשלכות על תפקודו. יבחנו כלים להערכת היבטים סביבתיים בתכנון התערבות, והמשמעויות הסביבתיות השונות בהתערבות באוכלוסיות עם צרכים מיוחדים.

טיפול קבוצתי בשפה ותקשורת. ד"ר רות כהן מימרן כולל סדנה בהנחייתה של אדית וגנר. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

בקורס נלמד את עיקרי התיאוריות והמושגים הבסיסיים בתחום הטיפול הקבוצתי. נלמד על מודלים של עבודה קבוצתית, הגורמים הטיפוליים בטיפול הקבוצתי, תהליכים בקבוצה, יחסים בקבוצה, שלבי ההתפתחות הקבוצה, תפקידים בקבוצה ועקרונות בבניית הקבוצה. בנוסף, נלמד על העבודה הקבוצתית במערכת החינוך והטיפול הקבוצתי בהפרעות בתקשורת: סוגים, יתרונות ויעילות הטיפול.

סדנה (בהנחיית אדית וגנר): טיפול קבוצתי לקידום כשרות חברתית עבור ילדים עם ASD בתפקוד גבוה. הצגת מודל עבודה בראייה אינטגרטיבי שמשלבת יסודות תאורטיים מתחום של תורת הקבוצות וגישות התפתחותיות מתחום השפה, התקשורת והקוגניציה החברתית. יוצגו דוגמאות קליניות שדרכן נזהה שלבים בהתפתחות של "הקבוצה כשלם" לצד תהליכי שינוי בתחום השיח, המשחק החברתי והאינטר-סובייקטיביות.

הערכה וטיפול מבוססי ראיות בתחום הבליעה והדיבור. ד"ר אושרת סלע. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

הקורס יקנה ידע עדכני בסוגיות הרלוונטיות לעבודת קלינאי התקשורת בתחום הבליעה והדיבור אצל מבוגרים וילדים. בקורס נקרא ונדון באופן ביקורתי מחקרים עדכניים. השאלות העיקריות בהן נדון הן מהי התמיכה המחקרית מאחורי הליכי אבחון וטיפול שונים בתחום הבליעה והדיבור, כיצד הממצאים יכולים להשפיע ולתרום לקבלת החלטות קליניות, ומהם המכשולים ליישום קליני של ההבנות שעולות מן המחקרים.

הדרכה קלינית – מכשירי שמיעה ושיקום שמיעתי. ד"ר לימור לביא. ¹ינתן בתשפ"א

2 שש"ס

שיקום שמיעה הוא תהליך מורכב ורב שלבי. בשלב הראשון יש לאפיין את ליקוי השמיעה, ולזהות את הצרכים התקשורתיים והחברתיים של כל מטופל, את המוטיבציות ואת ההתנגדויות לטיפול; השלב השני מוקדש לבניית תכנית שיקומית, קביעה של סוג מכשירי השמיעה, אוזניות, שיקום חד/דו צדדי, אביזרי עזר וכן תיאום ציפיות לגבי תוצאות אפשריות של השיקום; ולבסוף השלב המתמשך של ליווי ועידוד המטופלים בתקופת ההסתגלות ובמשך כל תקופת השימוש במכשירים, הנחלת אסטרטגיות תקשורתיות, כיוון המכשירים וטיפול שוטף בהם. זהו תהליך ארוך ולעתים מתסכל, הדורש הבנה עמוקה ויכולת לבחון היבטים אודיולוגיים, פסיכולוגיים, אישיותיים, חברתיים, אסתטיים וכלכליים.

במהלך הדרך נדרשת לעתים קרובות גמישות רבה מצד המטפל שנדרש לערוך שינויים בתכנית השיקום בהתאם לתוצאות, לתחושות המטופלים ולשינויים בשמיעה.

בקורס נדון בהיבטים שונים של תהליכים בשיקום השמיעתי. נושאי הדיון ייגזרו ממקרים מהשטח שיוצגו על ידי הסטודנטים. ננסה לנתח יחד את הגורמים הגלויים והסמויים שעומדים בבסיס הקשיים וההצלחות בתהליכים השיקומיים במקרים שיתוארו על ידי הסטודנטים. הדיונים יהיו מלווים בחומר רקע מדעי מתוך מאמרים רלבנטיים.

הדרכה קלינית – הערכה ואבחון. ד"ר רמה נובורודסקי. ¹ינתן בתשפ"א

2 ש"ש"ס

מטרת תהליך הערכת תקשורת, שפה ודיבור אצל ילדים צעירים היא להשיג מידע רחב ככל שניתן על יכולות הילד בתחומי השפה השונים. מטרת הערכה יכולות להיות: סינון, אבחנה בין איחור לבין לקות, אפיון הקשיים, קביעת מטרת טיפול, הערכת התקדמות בטיפול ומדידה במסגרת מחקר. הקורס יתמקד בתהליכי איבחון של ילדים עם ליקוי שפה התפתחותי. נושאי הדיון יקבעו על סמך מקרים מהשטח שהסטודנטים יציגו. לדוגמא: איבחון שפה אצל ילדים דו-לשוניים, איבחון ילדים עם קשיים מורכבים, איבחון שפה בגילאי בית-ספר.

הדרכה קלינית – תקשורת תומכת וחליפית (תת"ח). ד"ר טל לבל

2 ש"ש"ס

תקשורת תומכת וחליפית (תת"ח) הנה גישה להערכה והתערבות טיפולית המיועדת לתמוך בהשתתפות של ילדים ומבוגרים עם צרכים תקשורתיים מורכבים בהקשרי חיים אמיתיים. בקורס ידונו סוגיות מרכזיות שנוגעות לגישת תת"ח כגון: הערכה דינאמית תוך איתור יכולות ופיצוי על קשיים; התאמה אישית של עזרי תקשורת; אסטרטגיות לתמיכה באינטראקציות בין משתמשי תת"ח ושותפי השיח שלהם; אתגרים בעבודה משותפת של צוות רב-מקצועי. נושאי דיון נוספים יקבעו בהתאם לרלוונטיות שלהם למשתתפי הקורס שעובדים עם אוכלוסיות שעשויות להיתרם מגישת תת"ח. דרישת קדם: קורס מבוא לתת"ח (מלימודי הב"א).

3. סמינריונים

תהליכי עיבוד שמיעה מרכזית והפרעותיה. ד"ר רפי שמש. ¹ינתן בתשפ"א

4 ש"ש"ס

ביסוס והעמקת הידע התיאורטי בתהליכי עיבוד שמיעה מרכזית ובהפרעותיה, דיון בהיבטים שונים של תהליכים אלו ויחסי הגומלין בין המידע המחקרי לעבודה הקלינית, הכוללת איתור אבחון והתערבות טיפולית (למשל, FM). בין היתר נדון בהגדרות של (C)APD ובקשר בינה לבין לקויות שפה, קריאה וקשב מתוך גישה מולטי-דיסציפלינרית.

שפה וקריאה: היבטים תיאורטיים וקליניים. ד"ר רות כהן-מימון

4 ש"ס

באישור המרצה ניתן לקחת את סמסטר א' בלבד כקורס בחירה בהיקף של 2 ש"ס.

הסמינריון יאפשר הרחבה של הידע בתחום התפתחות תקינה של הקריאה (מאפיינים אוניברסאליים וייחודיים של מערכות כתב; מודלים בזיהוי מילים כתובות; שלבים ברכישת הקריאה והבנת הנקרא; רכישת הכתיב), לקויות קריאה (הגדרות, קלסיפיקציות של לקויות קריאה, הבסיס הגנטי, הביולוגי והקוגניטיבי של לקות הקריאה, מודלים לאבחון ולטיפול) והקשר בין התפתחות ולקויות קריאה לבין יכולות שפה (סמנטיקה, מורפולוגיה ותחביר).

בלשנות של שפת סימנים. פרופ' ונדי סנדלר

4 ש"ס

Sign languages are natural languages that come into being through communication among deaf people. Linguists and other scientists now recognize that these languages are full linguistic systems, similar to spoken languages in some ways, but different in others. This course will examine the linguistic structure of sign languages, how they emerge, and the scientific value of sign languages for our understanding of human language more generally. Social, cultural, and educational perspectives will be taken into account, time permitting. We will take advantage of the presence of the Sign Language Research Lab here at the university, allowing students to learn about research first-hand, and to participate where feasible.

אודיולוגיה מינקות לבגרות. פרופ' יוסף אטיאס.

4 ש"ס

באישור המרצה ניתן לקחת את סמסטר א' בלבד כקורס בחירה בהיקף של 2 ש"ס.

הסמינריון יעסוק בהתפתחות נורמאלית של תפקודים שמיעתיים לאורך רצף הגילים, כולל ספי שמיעה, מיקום צליל במרחב, שמיעה דו אוזנית וכדו'. כמו כן יעסוק הסמינריון בהפרעות בתפקוד אודיטורי ובהתאמת דרכי ההתמודדות והשיקום השמיעתיים כפונקציה של גיל.

אודיולוגיה גריאטרית. ד"ר לימור לביא ופרופ' קרן בנאי

4 ש"ס

באישור המרצות ניתן לקחת את סמסטר א' בלבד כקורס בחירה בהיקף של 2 ש"ס.

תפיסה והבנה של דיבור נוטות להידרדר עם הגיל, במיוחד במצבי האזנה מאתגרים. הידרדרות זו יכולה להתרחש במקביל להידרדרות של סיפי השמיעה, אך הינה תהליך מורכב המערב שינויים קוגניטיביים

וסנסוריים במערכות שונות. הסמינריון יעסוק בשאלות המעסיקות אודיולוגים וחוקרים בשנים האחרונות: מה ההשפעה של שינויים שונים שחלים עם ההזדקנות במערכות שונות, לרבות המערכת השמיעתית, על תפיסת דיבור בגיל המבוגר? האם וכיצד ניתן להפריד בין ההיבטים הסנסוריים וההיבטים הקוגניטיביים של קשיים בעיבוד דיבור אצל קשישים? באיזו מידה תורמים השימוש במכשירי שמיעה ותוכניות אימון למיניהן לשיפור הבנת דיבור באוכלוסייה המבוגרת?

הסמסטר הראשון יוקדש לדיון במחקרים קודמים בעזרת הרצאות פרונטאליות ומצגות סטודנטים ולתכנון עבודת מחקר משותפת בהיקף קטן. הסמסטר השני יוקדש לעבודת המחקר ולהצגתה.

למידה תפיסתית של דיבור ושפה. פרופ' קרן בנאי. לינתן בתשפ"א

4 ש"ש"ס

באישור המרצה ניתן לקחת את סמסטר א' בלבד כקורס בחירה בהיקף של 2 ש"ש"ס.

הסמינריון יעסוק בלמידה תפיסתית בערוץ האודיטורי תוך התמקדות בפונקציות החשובות לתקשורת אנושית – דיבור ושפה. במהלך הסמסטר הראשון נדון בסוגיות מרכזיות בתחום הלמידה התפיסתית ובפוטנציאל ליישום קליני של עקרונות הלמידה התפיסתית. הסמסטר השני יוקדש לעבודת מחקר בתחום.

סמינריון מתקדם בתת"ח וטכנולוגיה מסייעת. ד"ר טל לבל

4 ש"ש"ס

הסמינריון יעסוק בגישת תת"ח שמיועדת להיענות לצרכים התקשורתיים של ילדים ומבוגרים עם מוגבלויות חמורות בדיבור ו/או בתקשורת (מוגבלויות התפתחותיות או נרכשות). בסמסטר הראשון נדון במחקריים עדכניים בתחום תת"ח בנושאים כגון: מאפייני מערכות תת"ח, שפה ותת"ח, אסטרטגיות לקידום השימוש הפונקציונלי בתת"ח, תת"ח מותאם לאוכלוסיות שונות ועוד. בסמסטר השני נתמקד בעבודות המחקר של משתתפי הקורס. דרישת קדם: קורס תת"ח ברמת ב"א.

מחקר ופיתוח כלי הערכה ואבחון. ד"ר רותי כהן מימרן.

4 ש"ש"ס

הסמינריון יעסוק בסוגיות תיאורטיות, מחקריות, קליניות, ומעשיות הנוגעות לפיתוח ותקנון כלי הערכה לצרכי אבחון, טיפול ושיקום ילדים ומבוגרים עם הפרעות בתקשורת. דגש יושם על התאמה של כלי הערכה לאוכלוסיות עם נכויות שונות ולאוכלוסיות רב-שפתיות ורב-תרבותיות.

דו-לשוניות. ד"ר תמר דגני. לינתן בתשפ"א

4 ש"ש"ס

כיצד דו-לשוניים מבינים ומפיקים מילים בשתי שפות? מהן ההשלכות הלשוניות והקוגניטיביות של השימוש ביותר משפה אחת? בקורס נבחן סוגיות מרכזיות בדו-לשוניות מתוך גישה הבוחנת את הקשר בין שפה לקוגניציה. נדון בהשפעתם של גורמים חשובים כמו גיל ואופן רכישת השפה השנייה, מידת השליטה בשפות השונות ותבניות השימוש בהן על התהליכים והייצוגים המנטאליים הקשורים בעיבוד של שתי שפות. נבחן עד כמה ידע בשפה אחת משפיע על עיבוד שפה אחרת, ועד כמה חשובה מידת הדמיון בין שתי השפות. בקורס נכיר תיאוריות פסיכו-בלשוניות מרכזיות וממצאים אמפיריים העוסקים בסוגיות אלו, ויושם דגש על מחקרים מאוכלוסייה תקינה. הקורס כולל, קריאת חובה של מאמרים והשתתפות פעילה בכיתה, הצגת מאמר בכיתה, ועריכת סמינר מחקרי (כולל הגשת הצעת מחקר, ביצוע המחקר והגשת עבודה מסכמת).

הסמינריון יעסוק בהתפתחות המשחק הסימבולי והמשחק הסוציו-דרמטי אצל ילדים עם התפתחות רגילה. במסגרת הקורס נלמד ונדון בנושאים הבאים: משמעות הייצוג המנטאלי במשחק, השלבים בהתפתחות המשחק והמעבר ממשחק יחידני למשחק חברתי, תרומת המבוגר להתפתחות המשחק, היבטים בשיח עמיתים במשחק, יחסי הגומלין בין המשחק וההתפתחות הנרטיבית, האילוצים הקוגניטיביים והלשוניים במשחק והקשר שלהם להתפתחות האוריינית.